

Den strävsamma

Fritänkaren

Nr. 149 Sommar 2006

Fjortonde årgångens nummer 8.

Innehåll :

Den anlagda branden mot Borgå domkyrka	2
Nordens enda utrotningshotade folk	2
Modersmålets sång	3
Shakespearedebattens avslutning?	3
Tristan och Isolde – och andra filmer	4
Mahler hörd på nytt	6
Musikern – dikt	8
Ahasverus minnen del 60: <i>Erasmus</i>	8
Succéresan, del 3 : <i>Obehagliga överraskningar</i>	13
Dröjsmålsresan, del 12 : <i>Återblick och reträtt</i>	14
Jubileumsresan, del 7: <i>Skadeslös i Naini Tal trots allt</i>	16
Lycklig resa med komplikationer, del 9: <i>Framkomst: Leh</i>	17
Regnflykten, del 19 : <i>Fredagen den 13 augusti i Leh</i>	19
Länstolsresan, del 25 : <i>Gatloppet hem</i>	21
Expedition Zanskar	23
Kalender, juli-augusti 2006	23

Fritänkaren ägnar sig mest åt litteratur, musik, film, politik, filosofi, religion och resor men även åt annat. Den är inte på något sätt anknuten eller ansluten till någon ideologi eller åskådning av vad slag det vara månne, utan tar tvärtom avstånd från varje institution som kräver okritisk underkastelse, och är helt oberoende humanistisk.

Redaktion : C. Lanciai, Ankargatan 2 A, 414 61 Göteborg, tel. 031-247887.

Postgiro : 621 39 94 – 4 ("Fritänkaren", C. Lanciai)

Årsprenumeration: 250 kr (även i Danmark och Norge; i Euroland: 30 Euro)

Tvåårsprenumeration : 350 kr (40 Euro)

I Finland kan avgifter insättas på *Aktia bank*, kontonummer 405510-667802 (avgiftsfritt).

IBAN-nummer för folk som eventuellt vill betala prenumeration även från annat utland:

SE37 5000 0000 0500 7297 2165

Bic-code: ESSESESS

Redaktionsslut för detta nummer : 5.7.2006

Copyright © C. Lanciai med medarbetare – **Letnany 170**

Det nästsenaste numret av *Fritänkaren* finns numera alltid tillgängligt på nätet i HTML-format jämte andra skrifter på följande adresser: <http://hem.fyristorg.com/aurelio>

www.fritenkaren.se

e-post-adress : lanciai@hem.utfors.se

WSN 1652-0122

Den anlagda branden mot Borgå domkyrka

Det var diverse traumatiska chocker man välkomnades av vid hemkomsten till ens födelseland Finland. Ärkebiskopssätet Borgås domkyrka hade brunnit genom vådeld, en av Finlands äldsta och vackraste kyrkor från 1300-talet. Historierna om hur det hade kunnat hända var många, men alla handlade om alkohol. I fyllan och villan hade någon tänt på utan anledning, och efter tips hade polisen anhållit ett icke preciserat antal som den inte ville avslöja något om. Det var allt man visste officiellt till en början.

Strax innan branden inträffade hade Lordi (vinnarna i årets Europaschlagerfestival med ett skräck-rocknummer, som vann bara för att det skilde sig så markant från alla övriga,) masskonsert på Senatstorget i Helsingfors så att det dånade i hela centrum, och i konserten ingick allsköns destruktiva demonstrationer som motorsågsmassakrer, sönderhackade barnvagnar, eld in absurdum med mera sådant, alltså ett enbart destruktivt och öronbedövande budskap.

De tre ungdomarna (mellan 18 och 22 år) som anhållits för Borgåbranden var påverkade av inte bara alkohol utan även denna sortens rockmusik med dess budskap och kanske annat också. Den som faktiskt satte brandfacklan till det 700-åriga taket var norrifrån, från Askola, och han angav sig själv på måndagen efter att ha nyktrat till något.

Lyckligtvis skadades nästan bara taket. Miraklet är att allting i kyrkans inre klarade sig, då brandmännen synes ha gått varligt till väga i släckningsarbetet. Endast takkronorna ådrog sig någon skada, men de kan repareras. Allt kan därigenom repareras, men det handlar om kostnader på hundratals miljoner Euro, och det kommer att ta år.

För övrigt har Lordi sålt skräckmasken som de vann rockfestivalen med för 6700 Euro. Hela Europaschlagerfestivalen handlar alltså precis bara om pengar.

Nordens enda utrotningshotade folk

Finlandssvenskarna minskar inte i antal, men de minskar i procent. Hur går denna ekvation ihop? Många flyttar till Sverige och räknas där som finnar fastän de har svenska som modersmål. Genom att de från början tvingas lära sig dubbla språk hemma är de naturligt extra språkbegåvade och lär sig därför lätt även många andra språk, varför de lätt försvinner till ständigt bättre jobb utomlands, där de blir internationalister. Sedan glömmar man även lätt att många finnar lär sig god svenska och blir minst tvåspråkiga även de, varför åtminstone 14% i Finland behärskar båda språken och ej endast de 6 procenten finlandssvenskar. Sedan har större delen av Sverige för länge sedan förträngt och glömt, att redan Karl XII utlämnade Finland för grundlig rysk våldtäkt, att Finland var svensk östlig rikshälft under 650 år fram till 1809, att svenska sedan dess fortsatt talas i Finland, och framför allt att den där genom alla utmaningarna sporrats till att bättre odla sig och bevara sig än på många håll i egentliga Sverige. Kort sagt, få "rikssvenskar" vet om att det finns svenskare kommuner i Finland än i Sverige, att finlandssvenskarna är 300,000 till antalet (konstant, trots att de minskar procentuellt i Finland,) och ännu mycket fler, om man räknar alla de "finnar" i Sverige som faktiskt är finlandssvenskar och alla de som blivit internationalister.

Detta var bara en liten påminnelse om att vi svenskar i Finland, som sedan 1709 fått tåla ständiga barbarinvasioner från öst och ändå överlevt, trots allt ännu existerar och fortsätter att vårda vår dyrt betalda svenskhet och vårt älskade svenska språk.

Modersmålets sång

(sjungs fortfarande allmänt av svenskar i Finland)

Hur härligt sången klingar på älskat modersmål!
Han tröst i sinnet bringar, han skärper sinnets stål!
Vi hört den sången ljuda i ljuvlig barndomstid,
och en gång skall han bjuda åt oss i graven frid!
Du sköna sång, vårt bästa arv
från tidevarv till tidevarv,
ljud högt, ljud fritt från strand till strand
i tusen sjöars land!

Vad ädelt fädren tänkte, vad skönt de drömt en gång,
det allt de åt oss skänkte i modersmålets sång!
Hur våra öden randas, den sången är oss kär!
Vår själ i honom andas, vår rikedom han är!
Du sköna sång, vårt bästa arv,
från tidevarv till tidevarv,
ljud högt, ljud fritt från strand till strand
i tusen sjöars land!

J.Fr.Hagfors

Shakespearedebattens avslutning?

Knappast, men däremot är det kanske lämpligt att äntligen låta den vila emellan. Under nio år har vi nu presenterat en oändlighet material som belyser möjligheten av alternativa författare till 'William Shakespeare' än Will Shaksperer från Stratford (som själv aldrig skrev sitt namn som 'Shake-Speare'), vilkens egenskap av författare till Shakespeareproduktionen vi inte nog kan ifrågasätta med främst följande argument:

Will Shaksperer har icke efterlämnat ett enda skrivet dokument utom sitt dikterade testamente, där han icke omnämner en enda bok eller ett enda manus. Intet brev av honom är bevarat (om han över huvud taget skrev något), och allt vi har av hans egen hand är sex skakiga signaturer av vilka inte två är skrivna med samma stavning. Han efterlämnade två döttrar, av vilka den ena undertecknade sig med ett bomärke och den andra endast med nöd kunde skriva sitt namn. Det var alltså knappast en litterär familj, ty om den varit litterär så hade väl familjeöverhuvudet åtminstone sett till att hans döttrar lärt sig läsa och skriva, som kvinnor i allmänhet lärde sig på den tiden, då den tidens kvinnoutbildning låg på en mycket högre nivå än senare tiders? Inte ens en Bibel synes ha ingått i hans noggrant anförda efterlämnade egendom, fastän böcker på den tiden hade ett ansenligt penningvärde. Den enda säkra dokumentationen man har av Will Shaksperer för övrigt är bara av

hans agerande i småaktiga rättstvister som tyder på girighet och njugghet. Ingen synes ha sörjt honom när han dog, ingen synes ha reagerat inför hans frånfälle, och den stora upplagan av 'hans samlade verk' utgavs först sju år efteråt med de flesta av dramerna omredigerade från hur de tryckts under hans livstid, medan dess flesta dramer inte alls tryckts tidigare.

Vi ber läsaren mot dessa fakta väga alla de argument vi fört fram som faktiskt existerar för att en annan än Shakspeare skrivit Shakespeare – och haft anledning att dölja sin identitet bakom exempelvis en helt neutral och förtroendeingivande teateragents helt okontroversiella fasad.

Tristan och Isolde – och andra filmer

Denna nya filmatisering av en gammal saga är häpnadsväckande genom att den överträffar alla tidigare versioner genom att försöka komma fram till sanningen *bakom* och *före* sagan. Det är en alltigenom stilrent keltisk film med idel okända skådespelare, av vilka alla är ypperliga. Endast en av dem är välbekant – Rupert Sewell, vid det här laget en garvad karaktärsskådespelare, som alltid är lika ypperlig vare sig det gäller avgrundsaktiga skurkroller eller ädla upphöjdheter, som här, där han spelar kung Marke, som krampaktigt försöker hålla ihop England i fred under dess svåraste och mörkaste tider, när det främsta hotet kommer från – Irland.

Resultatet av ambitionen att nå den historiska sanningen bakom sagan är att här finns det inget trams, inga löjliga kärleksdrycker, ingen hysterisk kärleksdöd, inga konstruerade komplotter och konspirationer, utan ett enkelt skeende berättas rakt upp och ner som en fullständigt trovärdig och realistisk ödeshistoria, där allt sker konsekvent och logiskt. Inga choser, inga överdrifter, utan bara ren realism – som kanske just därför framstår som desto mer vacker och betagande. De inledande scenerna från Irland är så vackra, att de blir dominerande för hela filmen. Man kanske inte skall säga mera.

Däremot blev "Da Vinci-koden" något av en besvikelse mest för Tom Hanks skull, som inte passar i huvudrollen. Den som räddar filmen är Paul Bettany, helt suverän som albinon Silas, historiens kanske främsta offer. Ian McKellen är också som alltid bra, och han lär själv ha framhållit vid festivalvisningen i Cannes, att den enda som förtjänade pris i filmen var Paul Bettany. Ändå är filmen sevärd framför allt för det utmärkta åskådliggörandet av Leonardos tavla "Nattvarden" och dess mysterier – endast här når filmen upp till och kanske rentav överträffar bokens nivå.

Periodens starkaste film var dock något helt annat. 1973 filmatiserades en av Daphne du Mauriers svåraste noveller med den excentriske Donald Sutherland och den utmärkta Julie Christie som ett äkta par som förlorar ett barn. Han är kyrkkonservator och får ett uppdrag i Venedig, där paret får kontakt med en blind engelsk dam som är alltför synsk. Julie Christie accepterar utan vidare damens spiritistiska förmågor medan hennes man värjer sig och inte vill befatta sig med saken, fastän han får mer och mer påträngande uppenbarelser. Det hela utvecklar sig till en gastkramande rysare på det psykologiska planet helt utan specialeffekter med ett så skrämmande resultat, att en person jag kände som såg den då för 30 år sedan nu inte vågade se om den. Genom att historien är så realistiskt återgiven blir manifestationerna av 'kontakten med andra sidan' så påträngande, medan de

samtidigt så obönhörligt leder fram till den totalt oväntade katastrofen, som ändå uppträder så överväldigande logiskt, att man aldrig helt kan hämta sig från en sådan historia. På engelska heter den "*Don't Look Now*" medan den på svenska fått titeln "Rösten från andra sidan".

Som tröst kunde man även få se den enda riktiga filmatiseringen av "*Ivanhoe*" från 1952 med Elizabeth Taylor som alltjämt ung och vacker, Joan Fontaine som en betagande Rowena, Robert Taylor som betydligt sturskare än bokens version och George Sanders praktfull som den tragiske normanden Bois-Guilbert. Även den gamle karaktärsskådespelaren Felix Aylmer gjorde en oförglömlig insats som den gamle juden, men alla insatserna var ypperliga och betydligt mer kvalitativa än i den version som numera visas varje nyår.

Som vanligt är det de engelska filmerna som tar priset. Det har knappast gjorts en bättre och mer belysande film om Hitlermardrömmen än den brittiska i två delar med Peter O'Toole som den gamle Hindenburg, en film som då och då och med all rätt visas igen – knappast någon annan filmatisering av detta mänsklighetens otäckaste kapitel har så väl gjort det möjligt för publiken att förstå fenomenet Hitler.

En udda film från Indien belyste problematiken kring postkolonialismen under 50-talet, när det fortfarande fanns mycket briter kvar i Indien och inte minst anglo-indier, som varken kunde passa in i det nya Indien eller hade kvar något brittiskt att ty sig till. De hörde till kolonialtiden och dess exotiska etniska kontraster med extrema kulturskillnader som ändå förekom tillsammans, medan den nya tiden tvångsinförde helt nya och svårare samhällsförhållanden som slog ut allt gammalt och anrikt. "*Cotton Mary*" är en anglo-indiska som blir hushållerska åt ett ungt brittiskt par, som har svårt för att anpassa sig i ett absurt national-Indien, varpå denna Cotton Mary, som tillhör en förgången värld, gör sitt bästa för att underlätta livet för dem men lyckas bara stjälpas alltsammans. Det är en ytterst fascinerande studie i helt vanliga människor som blir fullständigt desorienterade i ett samhälle som förändras för drastiskt för att någon skall kunna vilja det eller styra det – fenomenet kan kallas kulturell alienation, och det drabbar bara oskyldiga, då sådana förändringar nästan alltid är bort från kulturen medan det är naturligt för dess människor att bevara kulturen, som i det här fallet körs över och förändras till oigenkännlighet. Ismail Merchant hade regisserat filmen med den alltid intressanta Greta Scacchi i huvudrollen.

En annan betagande sådan film var Jane Campions "Porträtt av en dam" med Nicole Kidman i huvudrollen som den rika arvtagerskan som begår det ödesdigra misstaget att gifta sig med en karl som bara vill ha henne för hennes pengar – John Malkovich i sin kanske mest avskyvärda roll. Han kan vara hur vidrig som helst, men det är sällan man får se honom *så* vidrig. Filmatiseringen av Henry James berömda roman är fullkomligt bedårande gjord med sträng återhållsamhet hela vägen, vilket bara accentuerar den ohyggliga instängda och hopplösa dramatiken. Det var den första film Jane Campion gjorde efter hennes stora genombrott med "*Piano*", och man kan faktiskt diskutera om inte denna film är ännu bättre, framför allt genom sin utsökta stilrenhet – en film att älska och se fram emot att få se om igen.

Betydligt tyngre är Joel Schumachers mästerverk "*Falling down*" med Michael Douglas i sin bästa roll som tjänstemannen som en dag får nog och överger sin bil i en

hopplös bilkö i Los Angeles för att genom en oändlig Golgatavandring genom hela staden gå till rätta med hela samhället och dess totala förljugenhet – en tragedi som nästan omfattar hela mänskligheten, med Robert Duvall i den ledande polisrollen, den enda som på ett mänskligt sätt försöker gå till rätta med den förlorade, medan samhället hopplöst framtvingar hans undergång ändå, ett samhälle som tenderar att förvandla alla till förlorare.

Som kontrast kan man framhålla den rabulistiska "*Urban Legends – Final Cut*" om filmskolan som hemsöks av en mördarpsykopat, som systematiskt tycks eliminera alla som spelar någon roll. Vi har recenserat den tidigare, John Ottman har regisserat, producerat, skrivit och komponerat musiken till denna raffinerade Hitchcockkomedi, där allting ständigt tar finurliga vändningar, så att film och verklighet rörs ihop men ändå hålls isär genom fantastiska infall, där chockerande frågetecken hela tiden avlöses av häpnadsväckande utropstecken, men allt går ihop i slutet. Den första "*Urban Legends*"-filmen var helt ointressant, varför den andra blev en desto mer positiv överraskning.

Att hålla utkik efter på repertoaren är främst den kommande "*Marie Antoinette*"-filmen samt kanske "*Den ryska grevinnan*" från Hongkong med den alltid fascinerande Ralph Fiennes, som vi hoppas kunna se i tid till nästa nummer.

Mahler hörd på nytt

Någon gång vartannat år ungefär kan det vara mödan värt att lyssna igenom alla Mahlers spelbara symfonier igen, ty när han är bra är han extremt bra, hans speciella expressionism är helt personlig och unik, men han kan aldrig hålla sig till saken. Allt emellanåt måste han bara flippa ut och förlora sig i förskräckliga oväsensutvikningar av nästan atonal disharmoni och fullständigt i onödan. Som kompositör har han ingen självdisciplin alls, medan man dock ändå förlåter honom nästan allt för den skönhet som ändå då och då förekommer i hans verk, till exempel i den mycket enkla tredje satsen i första symfonin och de ytterst intressanta inledningssatserna till den andra.

Det är alltid ett äventyr att gå igenom Mahlers symfonier och sångcykler, och varje gång hittar man lyckligtvis nya juveler. Den tredje symfonins underbara final lyckas alltid fylla en med skönhet, och det synnerligen intagande Adagietto i femte symfonin, en av hans allra kortaste satser, är kanske den kostbaraste pärlan. I den åttonde försökte han ge sitt yttersta, men fastän den börjar så triumferande med "*Veni Creator Spiritus!*" ("Kom, skapelsens ande!") blir den omsider ganska så bombastisk under körernas och solisternas oupphörliga vrålanden. Den finaste satsen i detta hans mest ambitiösa verk är kanske den centrala orkestersatsen, som snarast utgör en parentes.

Otto Klemperer, som kanske var Mahlers förnämsta uttolkare och en direkt elev till honom, menade att den nionde symfonin var hans mest förtjänstfulla verk, och det är det sannerligen, om man glömmer de båda mellansatserna, som är mest störande i sina krampaktiga ansträngningar att verka glada, vilket mest ger ett intryck av falskhet. Första satsen, 'den största vaggsång som någonsin komponerats', är emellertid helt unik och omöjlig att efterlikna eller överträffa i sin passionerat bekännelseaktiga expressionism, som en Golgatavandring av pur smärta vilket måste

beröra en djupt. I kontrast mot denna utgör slutsatsen (med nästan bara stråkar hela vägen) en höjdpunkt av serenitet i sina breda och majestätiska penseldrag av nästan bara gigantiska durklanger hela vägen – och en höjdpunkt i hela musikhistorien.

Så har vi den ofullbordade tionde symfonins enda sats, en ganska gotisk introspektion till postludium för hans stora symfoniska canon, där dock mycket är sådant man klarar sig bättre utan.

Hans finaste sångcykel är "*Das klagende Lied*", ett mycket imponerande verk, tillsammans med den mera idylliska "*Lieder eines fahrenden Geselles*", som är mycket njutbar hela vägen. Hans vackraste sång är kanske dock från "*Kindertotenlieder*", de tragiska sånger han skrev över sin dotters död, och heter "*Oft denk ich sie ist nur ausgegangen*", ("Ofta tänker jag att hon bara har gått ut",) en ytterst enkel och öm sång av nästan outhärdlig innerlighet.

Det verkar nästan som en epidemi bland senromantikerna när så många av dem förlorade sina barn. Utom av Mahler upplevdes detta också av Grieg och Dvorak, Verdi förlorade båda sina och dessutom sin unga fru vid unga år, vilket allt utom knäckte honom från början, och Camille Saint-Saëns förlorade båda sina späda söner, den ena genom att han föll ut genom ett fönster på fjärde våningen. De flesta stora kompositörer var barnlösa, som Händel, Haydn, Beethoven, Schubert, Chopin, Brahms, Bruckner, Tjajkovskij och många andra, som om de kände att de inte kunde axla ett familjelivs ansvar när musiken så absorberade dem. Dock finns det två stora undantag: Bach och Schumann. Den senares äktenskap var berömt för att vara så idealiskt, ingen kompositör hade någonsin en bättre fru, och de fick sju barn. Clara Schumann var till och med en kvalificerad kompositör – hennes Trio i g-moll är ett underbart stycke, som flödar över av Schumanns generösa varma harmonik men saknar hans gedigna maskulinitet för att i stället vara oemotståndligt i charm och behagfullhet. Mendelssohn var också lyckligt gift med fyra barn, men hans största kärlek synes ha varit hans syster Fanny, som han varmt beundrade och som också var en begåvad kompositör – Felix ansåg henne till och med bättre än sig själv. När hon plötsligt dog kunde Felix inte bära det utan följde henne snart efteråt i graven."

"Mahler är en av de kompositörer jag aldrig fördjupat mig i. För länge sedan tyckte jag att det nog fanns vackra ögonblick medan en del passager verkade ganska överdrivna med mycket onödiga noter."

"Helt riktigt. Det är i medeltal ungefär bara en eller två satser i var och en av hans symfonier som alltid är värda att upplevas på nytt. Fastän Bruckner är den största av alla pedanter är han mera tonal och njutbar trots sin extrema vidlyftighet – han tar aldrig slut. Men det finns väldigt få kompositörer som håller alltigenom – till och med Sibelius gjorde sig skyldig till en symfoni som inte når upp till de andras nivå (den 4-e, utom sista satsen). De helt och hållet hållbara är åtminstone Bach, Händel, Beethoven, Brahms och Puccini men väldigt få andra. Jo, även Mendelssohn, naturligtvis, som Brahms alltid talade om som "den siste store mästaren".

Musikern

Ett offer för sin egen skönhet och sin överbegåvning?
Många musiker har varit detta, och ej endast Mozart,
som bara var den första.

Genom sin initiering i en skönhetsvärld
som transcenderar alla andra
äger musikern den fallenheten
för att värre bli bedragen av sig själv än andra.

Genom sin harmoniska uppfattning
och förmågan att uppfatta livet som musik
kan hon tyvärr bli grymmare bedragen
och på ett mer djupgående plan,
då hennes satsning ej är bara livet utan själen,
och om den då blir bedragen,
till exempel av en utnyttjare eller livsmissbrukare
måste fallet, katastrofen bli långt mer förödande
än om den bara var materiell.

En musiker kan genom sina musikaliska insikter
blott se sina medmänniskor positivt,
då hennes grundinställning är idealistisk,
så idealistisk att den utesluter möjligheten av dess motsats.

Därmed uppstår fall som Schubert, Schumann,
Hugo Wolf, Tjajkovskij, Mendelssohn, Bellini,
krossade av vad som väckte dem ur deras drömmar
som var goda och det högsta goda
och som bara kunde väckas av dess motsats,
av vad som kan liknas bara vid en dödlig våldtäkt.

Det är musikerns dilemma: hennes ideal
kan ej förstås av vad som saknar detta ideal,
hon ser en extra skönhetsdimension
som grymt förnekas av de som ej fattar den –
av okunskap, av dumhet eller av likgiltighet,
det dummaste av allt.

Och ändå, trots så många musikers personliga fatala katastrofer,
så är de så långt lyckligare än de stackare
som aldrig kan förstå musik.

Ahasverus minnen, del 60.

Även musiken har understundom lidit svåra motgångar genom intoleranta herrars godtyckliga förföljelser, trots sin art av den mest harmlösa, älskliga och fria av konstarter. Sålunda utdömde den katolska kyrkan tidigt all musik som hotade dominera de texter den behandlade, så att till och med Palestrinas verksamhet kom i fara, ärkebiskopen av Salzburg behandlade skändligen Mozart i dennes livs enda stadigvarande tjänst, Bach ansattes hårt för sitt banbrytande orgelspel, och ingen har så hårt gått åt sina musikkollegor som tyrannen Wagner i sin vanvettiga ofelbarhet:

ingen musiker har någonsin så skändligt angripit en annan musiker som Wagner angrep Mendelssohn, då denne ännu till i förtid var avliden.

Det är världskristendomens skötessynd att angripa den som har rätt. Det är alla ofelbarhetsdogmatikers skönhetsynd, men ingen institution har så ofta gjort sig skyldig till justitiemord som kristendomen, och det gäller både den ortodoxa, den katolska och den evangeliska kristendomen. Och när sådana vanvettiga dåd har skett har det alltid skett i Guds eget namn. Och det fenomenet är ingenting annat än den yttersta hädelsen.

Redan Origenes och Johannes Chrysostomos fick pröva på denna den yttersta hädelsen i form av justitiemord begånget i kyrkans, Kristus och Herrens eget namn. Ett modernt exempel på att sådant fortfarande förekommer i den frommaste av alla kristna kyrkor, den ortodoxa, är Nikolaj Gogol. Denne kom ju som bekant in i en svår religiös kris under författandet av "Döda själar", han anförtrodde sig åt kyrkan och kom under en viss inskränkt fader Matvejs inflytande, som var så dåraktig, att han av denne gudabenådade författare krävde att han skulle överge sitt yrke skriftställeriet eller att han annars skulle vara fördömd. Nikolaj Gogol var from nog att lyda den ofelbares råd och brände den opublicerade delen av "Döda själar" men kunde inte överleva det faktum att han därvid hade tagit livet av sin egen själ. Och två veckor senare var han död – det hette att han hade svultit ihjäl sig. Men sanningen är att han inte kunde leva utan det arbete som den heliga kyrkan förbjudit honom att fortsätta med. Samma öde har den ena ryska författaren efter den andra i våra dagar mött genom den etablerade allenahärskande socialismens försorg.

De flesta offren för kyrkligt tyranni har dock den katolska kyrkan att uppvisa. Dess kättarbål har aldrig räknats. Jan Hus, albigenserna, Giordano Bruno, Galileo Galilei, (som liksom Gogol förbjöds arbeta vidare med sitt,) Cagliostro, Jeanne d'Arc, Ferdinand och Isabella med sin spanska inkquisition, och så vidare: den katolska kyrkans brott är värre och talrikare än någon annan kristen kyrkas.

Men även den protestantiska kyrkan har i missbrukande av Guds eget namn förföljt den rättfärdigaste. Jag tänker då speciellt på en person som Martin Luther själv hjälpte till med att ta livet av.

Jag minns en dag i en liten nederländsk hamn mot slutet av 1400-talet. En präst hade haft oturen att få barn med en intagande kvinna. Han kom till mig med barnet och var mycket bekymrad. "Ni lär ju vara en vis man. Vad skall jag göra med barnet, som i alla fall är min son?" "När är han född?" frågade jag, varvid han gav mig tiden för födseln. "Kom tillbaka i morgon så skall ni få veta om ni behöver vara bekymrad för honom eller inte."

Jag gick hem och ställde piltens horoskop. Det visade sig att han hade en exakt konjunktion mellan Solen, Merkurius och sin Ascendent på 0 grader i Vågen. Jag räknade om och om igen men kom till samma resultat. Dessutom påverkades denna punkt av horoskopet starkt av Saturnus i Vattumannen. Saken var klar.

När jag nästa dag träffade mannen hade han lämnat barnet i klostervård. Jag sade till honom:

"Min vän, vad du än gör med barnet så bekymra dig inte för honom. Han kommer att bli sin tids lärdaste och mest inflytelserika man."

Därav blev fadern glad och gick hem. Men jag höll mig underrättad om barnet, som jag alltid gör när jag möter sällsamma barnhoroskop, och med tiden blev också denne Desiderius, eller Erasmus av Rotterdam som han kom att kallas, en mycket bemärkt person.

Jag sammanträffade med honom endast en gång. Tyvärr blev det mötet inte fruktbart. Jag fann honom vara en inskränkt torrboll, en man full av fördomar för allt övernaturligt, en vetenskapsman in absurdum, omåttlig i sin saklighet. Men denna objektiva torka, som jag lika litet uppskattade hos honom som hos Goethe, förde honom till en absolut ledarställning i den lärda världen, en position som han endast hederligt förtjänade och aldrig missbrukade.

Det var han som i praktiken inledde den stora reformationen. Ända sedan de dagar under Alexander VI Borgia i Rom då Leonardo som den förste insåg att solen och planeterna inte rör sig omkring jorden hade det stått klart för hela världen att världskyrkan var rutten och att något måste göras åt saken. Men efter Savonarola vågade ingen säga ett ord mot kyrkan, innan Erasmus fann den rätta oantastliga formen.

Hans stora satiriska dikt "*Laus Stultitia*", "Dårskapens lov", inleder reformationstidevarvet. Däri smädar han den katolska kyrkan så skickligt att ingen och inte ens påven kan annat än skrattande hålla med honom. Och i samma anda översätter han Nya Testamentet till latin vari han med oantastlig säkerhet kommenterar alla Vulgatans bristfälligheter samt komponerar han en katekes för folket. Därmed gör han sig till sin tids obestriddigaste andlige ledare. Reformationen har börjat i konstruktiv anda, reformer börjar vidtagas, själve påven Leo X sänder Erasmus sitt tack för det välbehövliga vägvisande pekfingret, och humanister världen över börjar vädra renare luft och hoppas på bättre tider. Samtidigt upptäcks Amerika och vägen till Indien. Världen står inför sin historias mest storslagna andliga och materiella expansion och förnyelse.

Men då uppträder det en ful epikuré till gruvarbetarson i den dimmiga norden och skriker ut så att hela världen hör det: "Nej, så roligt skall ni inte få ha det! För här står jag och kan inte annat!" Och i sin vällustiga fanatism – han har förfört en helig nunna och älskar mest vin, musik och fruntimmer – förbannar han hela kyrkan och får i sitt bacchanaliska ursinne, sin Dionysiska blindhet, folket med sig.

Förtvivlat utropar Erasmus: "Förstör inte vårt goda initiativ! Skona kyrkan och låt den förnyas inifrån i stället för att man brukar våld mot den som bara kan leda till ondo!" Men Luther har redan börjat, och folket skrålar jublande med honom, och inspirerad av massornas skrån går han entusiastiskt hur långt som helst.

"Kom hit, dumme Erasmus, i stället för att stanna kvar på det skepp som vi tänker sänka till havets botten och som redan sjunker!" ropar den övermodige Luther, men Erasmus vägrar att stödja våldet, som efter mötet i Worms oavbrutet växer i styrka och ondska från dag till dag. Den civiliserade världen rämnar just då den fullkomnats. Och ingen är mer förtvivlad än Erasmus, då han ser allt vad han har arbetat för i sitt liv fullkomligt tillintetgöras genom en fanatikens brist på diplomati.

Våldet går så långt att det leder till ett fruktansvärt inbördeskrig i Tyskland mellan dess bönder och knektar. Bönderna gör uppror mot sina feodalherrar i Martin Luthers kristendoms namn, och Martin Luther predikar inför feodalherrarna att det är rätt och riktigt av dem att göra slut på bondeskarorna i Kristi namn och att utrota dem till sista man. Luther har från helig munk förvandlats till en blodtörstig Timur Lenk, till en Muhammeds like, till den värsta och vildaste och mest blodbesudlade fanatikern i kristendomens historia, och då vågar den försynte Erasmus ha den oerhörda fräckheten att för den ofelbare doktor Luther påvisa självmotsägelsen i att predika våld emot de bönder som gör uppror i Martin Luthers namn.

Kristendomen är en paradox. Den har alltid varit det och skall alltid vara det. Den har aldrig kunnat skiljas från judendomen utan att ha gått ner sig i fanatismens

överdrifters svarta bottenlösa blodiga träsk. Doktor Luther har gått för långt för att mera kunna vända tillbaka. Han har för länge sedan tagit avstånd från judarna och angripit dessa i samma stil som sedermera Wagner och Hitler gjorde, och nu hugger han också definitivt av den gren han själv sitter på, nämligen den konstruktiva reformationen, vars anförare Erasmus fortfarande är. Han vänder hela sin vanvettskraft, sitt omåttliga ursinne, sin blodtörst, sin omänsklighet och sitt fruktansvärda gränslösa hat mot denna ensamma humanist, mot denna tidens enda omutliga och alltigenom rena ande, mot den enda i världen som inte gjort någon annan något ont, mot den enda harmlösa och vettiga människa som fanns kvar i den nu alltmer vanvettsbetonade epoken. Luthers fiendskap mot Erasmus är en orgie i ondska. Han allt utom kräver Erasmus huvud på ett fat. Erasmus tiger stilla och försvarar sig ej medan Martin Luther i det oändliga fortsätter att dräpa honom, blind av bärsärkarvrrede, som han skoningslöst misshandlar alla ihjäl som vågar att sätta ett det ringaste av alla hans hatiska ord i fråga. Martin Luther är inte klok, och han besätter nu världen som en annan Nero, Muhammed, Djingis Khan, Robespierre eller Hitler. Vettet är maktlöst, Erasmus är glömd, humanismen är död. Och för bara ett tiotal år sedan seglade Maghellan runt världen, förenade Karl V ett världsrrike, var alla världens humanister dess huvudsakliga regenter och vägledare som alla vördade, högaktade och sökte råd hos. Nu var Erasmus landsflyktig, i hans hemstad Basel högg folk av protestantiskt nit ihjäl alla helgonstatyer och bilder, och världen befann sig i begynnande världskrig, allt enligt doktor Martin Luthers heliga försorg.

Och det var bara början. Snart avrättades toleranspredikanten Castellio av folkmördaren Calvin, de flesta reformatörerna gick svåra öden till mötes som Ulrich Zwingli, Thomas More, John Knox, Ulrich van Hutten och Thomas Münzer. Drottning Elisabet avrättade Maria Stuart, i Paris genomfördes Bartolomeinatten, fanatiker mördade Wilhelm av Oranien och Henrik IV, och slutligen bröt det trettioåriga kriget ut, vars enda ljus var Gustav II Adolf av Sverige, den enda protestanten som lyckades ge reformationen moraliskt existensberättigande för framtiden.

I hela kristendomshistorien framstår inget drama som skändligare än Martin Luthers förföljelse av Erasmus, den starkes förföljelse av kärleken med våldet som medel, den materialistiska och sensualistiska världslighetens pansrade näves dödshugg mot den andliga idealismens saktmod och vett. Och ändå är inget fenomen i kristendomens historia så vanligt som just detta till tjatighet upprepade drama: det etablerade våldets förtrampande av det gudomliga ordet.

Kulturarbetaren

"Vi ser mycket allvarligt på det här.

Kan du inte försörja dig som kompositör får du väl bli tidningsbud i stället eller ställa dig vid löpande bandet som alla andra."

Var det Socialen eller Försäkringskassan? Svar: Båda.

"Och vill du inte samarbeta finns det andra metoder.

Det är inte statens fel att du fick en bestående arbetsskada, och för resten är musik inget arbete utan bara en hobby.

Försäkringskassan kan inte ge ersättning för hobbyskador.

Möjligen kunde du få förtidspension

om du får intyg från psykiatriker om förståndshandikapp,

alltså papper på att du inte är klok."
Det var det första man fick höra i karriären:
"Musikhögskolan låter meddela,
att som kompositör kan man bara sluta som socialfall.
Det spelar ingen roll hur god musik man gör.
Det är bara pengar som räknas,
alltså likriktning enligt den etablerade atonala musiken
eller professionell prostitution som rockmusiker,
men då måste du kunna göra bra vålds- och drogtexter."
"Författare? Det finns skrivarskolor för författare,
som får alla författare att skriva samma sak,
då förlagen bara har en mall att följa.
Faller man utanför ramen är man ett hopplöst fall."
Och så vidare. För staten och kulturen gäller Görings lag:
"Hör jag ordet kultur osäkrar jag min revolver."
Paria i exil, fattigdom och soppkök,
hopplös kronisk utslagenhet, kanske uteliggare,
kort sagt, kulturen, om den tänker själv,
är hänvisad till rännstenen.

Amerika

Nya massakrer i Song My,
fast det är i Irak den här gången.
Är du verkligen så naivt, Amerika,
att du trodde dina soldater inte skulle brutaliseras
i ett rättframt och hederligt krig
för demokrati och mänsklighetens fromma?
Ja, det trodde du, för Iraks olja skulle ju ge pengar
som ursäkt för vilka brott och plåster på vilka sår som helst.
Allt löses ju med pengar, som ju är det enda som räknas.
Därför dränks all världen i kommersialism,
ty miljöförstöringen är ju fortfarande lönsam.
Växthuseffekten gäller inte för Amerika
som ju bidrar mest till den så länge det är lönsamt.
Därför är det bara action, våld och porr som räknas i kulturutbudsbranschen
vilket genom kommersialismen blivit lag i hela världen.
Glöm det där med kvalitet, som aldrig lönar sig.
Låt litteraturen gå under. Låt den vackra musiken gå under.
Låt hantverket gå under. Låt språket gå under.
Låt analfabetismen och okunskapen ta över.
Glöm historien. Vi har ju allt vad vi behöver i datorn,
och med ett chip i hjärnan slipper vi längre tänka själva.
Mera dollar, mera skval, mera skräp i maten och kulturen,
mera skit i naturen, mera skrattekörer i TV,
och glöm det där med de nya massakrerna i Irak.
Framhållandet av sådant är ju aldrig lönsamt.

Succéresan, del 3: Obehagliga överraskningar.

Resan söderut var ej utan obehagliga överraskningar. När jag skulle stiga på tåget till Ancona i Verona visade det sig att ett sådant tåg inte fanns. Den som gett mig uppgifterna hade gett mig uppgifter till söndagståget och ej till måndagståget, fastän jag i fredags uttryckligen begärt att få båda. Men en vänlig expedit omdirigerade mig till Modena. Om jag bytte där skulle jag nå Bologna en timme tidigare än om jag väntade på nästa tåg om två timmar. Så det var bara att ge sig ut på vandring.

Modenatåget passerade Mantua med den stora myggsjön som numera är en aktualiserad malariafara. I Modena visade sig mitt Bolognatåg gå hela vägen till Ancona. Men jag hade tänkt luncha i Bologna, så jag steg ändå av där för lunch. Då visade det sig att stationsrestaurangen inte längre serverade någon sorts lunch. Det var nesligt. MacDonaldis fanns det hur många som helst med hur mycket skräpmat som helst, men vem ville väl ha sådant utom frivilliga diabeteskandidater och andra smaklösa dårar? Det var en stor besvikelse. När jag frågade i Informationen om närmaste lämpliga restaurang rekommenderade expediten en restaurang i andra ändan av stan. Det var ju löjligt. Ingen användbar restaurang fanns i närheten av stationen utom svindyra sådana (med 100 kronor för en tallrik spaghetti) eller skräpmatbarer.

Det blev bara en cappuccino till lunch, varefter jag reste in i dimman mot Ancona. En kinesisk familj lägrade sig omkring mig. När biljettkontrollen kom visade det sig att kineserna inte kunde ett ord italienska eller engelska och att de inte löst biljetter för de båda flickorna i en ålder av omkring åtta år. 90 Euro kostade dem detta misstag. De låg sedan utslagna hela vägen till Ancona. Man frågar sig vad de gjorde i Europa utan att kunna något ord av något europeiskt språk. Förmodligen var de illegala invandrare.

I Ancona mötte en annan obehaglig överraskning. Inter Rail-systemet omfattade Superfast-färjorna, och tidigare år hade man med en sådan biljett bara behövt erlægga en hamnskatt på 6 Euro. Det var helt i sin ordning. Men nu hade de lagt till 10 Euro i bränsletillägg. Det var rena utpressningen som drabbade fattiga resenärer hårdare än rika. Med sådana villkor var detta sista gången jag tog färjan mellan Italien och Grekland. Detta nya system hade införts i oktober i höstas.

Emellertid läktes alla såren genast inför avsmakandet av den första flaskan Retsina ombord på båten. Vad är det med detta lätta grekiska vin som är så fullständigt undergörande? Jag hade druckit alla sorters vin under hela resan hittills, men inför det första glasets Retsina slocknade alla de övriga. Det var nästan som ett mirakel.

Passagerarna ombord företedde en brokig samling. Där var flera busslaster med vilda skolungdomar från Torino som skulle på skolresa till Grekland under en vecka. Utan tvivel skulle de göra hela Grekland lika osäkert som de gjorde Superfast VI under detta dygn. De var minst ett hundratal i 15-årsåldern och lika vilda allihop.

Så var där en anhopning av rullstolsbundna handikappade, som också allesammans var unga. De rullade omkring eller stapplade omkring med sina kryckor och rullatorer, så att framkomsten esomoftast blockerades för de flesta. Men de var åtminstone tysta och snälla, och alltid då och då fick man hjälpa någon av dem till rätta, till exempel på toaletten, när de inte själva kunde öppna en toalettdörr.

Natten var dock lugn, man kunde sova ut ordentligt utan att frysa, det var varmt i luften, men när vi kom fram till Patras lägrades himlen av svarta moln som snart

splittrades av blixtar och åska. Även havet blev svart och kokande av regnsmatter. Aldrig hade jag ankommit till Patras i åskväder förut.

Även blev ankomsten försenad, då hamntrafiken var intensiv och färjorna fick vänta i kö. Där låg vi på redde och stampade i åska och ösregn i åtminstone en timme extra. Att hinna med något tåg till Athen samma kväll var uteslutet.

Under tiden larmade hela högstadiet otåligt ombord och blev allt ostyrigare medan högtalarnas ständigt mer självursäktande och avkortade meddelanden drunknade i stojet och oväsandet av hundratals pubertetsvilda ungdomar som varken blev släppta ut eller i land, medan jag började tvivla på att jag över huvud taget skulle komma till Athen den här gången, så förbjudande som vädret och omständigheterna var....

(forts. i nästa nummer.)

Dröjsmålsresan, del 12: Återblick och reträtt.

Det var nästan höststämning när jag lämnade Grekland. Molnen låg mörka och tryckande över landet, och diset var nästan kompakt och larmade om oväder och dramatiska väderleksförändringar. Det såg något bättre ut västerut, medan molnen bakom mig över Athen och Peloponnesos ständigt mörknade och växte i hotfullhet. Det hade legat snö kvar på Parnassos när jag kom till Athen, och nu hotade snön även förnyas över Peloponnesos, där den hunnit reduceras till nästan bara fläckar.

Mitt glada danska par från gårdagens sista middag i Athen skulle också resa hemåt idag men med flyg, vilket kunde medföra problem då sikten var obefintlig. På Patraståget infann sig två unga kvinnliga studenter från Edinburgh som var de enda västerländska turisterna ombord utom jag. I Patras stötte jag helt oförmodat på min gamle värd från vandrarhemmet där, och vi hade en pratstund. Han försäkrade mig att allting var oförändrat på vandrarhemmet i Patras.

Ombord på båten fick jag nyheter från Italien. Det var storm på gång. I Trieste kunde man knappt gå utomhus. Det snöade överallt i bergen, i Piemonte var det meterdjup nysnö, och mest av allt blåste det alldeles ohyggligt i hela Italien. Det var bara att bereda sig på det värsta.

Under tiden fick man trösta sig med sina minnen från Athen, Sofia och Konstantinopel. Det var svårt att glömma katastrofen i Athen, som bara blivit desto djupare kännbar genom dess förspel: uttröttad efter den 31 timmar långa tågresan från Konstantinopel utan säng hade jag funnit mitt vandrarhem stängt för mig och nödgats traska omkring i den hårda staden på jakt efter ett annat för att där bli rånad på alla mina kontanter i Euro, svenska och danska kronor, exakt tusen kronor i svensk valuta, som jag skulle ha klarat mig hem på. Min värds enastående godhet och generositet att ersätta mig med åtminstone två tredjedelar därav kan inte nog lovordas. Men mest levande för mig i efterhand framstod mina samtal med Ringo och doktor Sandy.

Det var en fråga som jag hade diskuterat med båda, och det var den svåra frågan om man hade någon rätt att sätta någon gräns för sitt mänskliga deltagande och engagemang. Hade man någonsin rätt att säga nej till sina medmänniskor? Denna fråga var särskilt brännande för doktor Sandy i hans egenskap av läkare. Ringo hade aldrig sagt nej utan hänsynslöst bjudit på sig själv i alla mänskliga sammanhang och tagit hand om alkoholister och narkomaner och vilken olycklig dam som helst. För

hans del var svaret i princip nej, men i gengäld hade han ingenting kvar i livet, inga tillgångar, inget livsverk, ingenting fast. Han var en nomad som bara levde för sina medmänniskor, vilket är lika lovvärt och anmärkningsvärt som det är ovanligt. Ringo är därvidlag unik.

För doktor Sandys del krävde svaret en noggrann nyansering. "Ja, man bör alltid ställa upp för sina medmänniskor så gott det går men bara intill den gräns där ens egna resurser inte längre räcker till. Detta är i högsta grad individuellt. Somliga kan bjuda på sig själva hur mycket som helst och därav bara må bättre och berika sig själva, medan andra lätt överanstränger sin empati, så att de tar tillfälligt slut. Somliga blir utbrända genast medan andra aldrig blir det. Härvidlag är det viktigt att känna sig själv och var ens egna gränser går. Om man inte tar hänsyn till sina egna begränsningar är man förlorad."

En som inte gjorde det var Diana i Sofia, som alltid offrade mer än sig själv för sina närmaste, den självuppoffrande modern i sin prydno, som hellre såsom pelikanen i sagan matade sina barn med sitt eget blod än lät dem gå utan mat, men å andra sidan verkade just hennes resurser aldrig ta slut utan snarare bara förnya sig själva ju mera hon brände ut sig själv. I hennes fall verkade doktor Sandys förnuftiga slutsatser inte alls fungera.

Som bästa exempel för sin mening använde sig doktor Sandy av påven, som han menade hade offrat allt av sig själv och därvid struntat i sina begränsningar och därav skördat attentat och Parkinson bland annat. Jag tyckte detta exempel haltade men hade ingenting att jäva det med, då man ju inte kunde förneka att påven faktiskt råkat ut för både attentat och Parkinson. I det oändliga kan man sedan diskutera om det var ödet och psykosomatiskt eller rena slumpen. Doktor Sandy hävdade att det inte var slumpen då han i princip ansåg varje människa vara fullständigt ansvarig för sitt eget öde med den oavvisliga skyldigheten att ta ansvar för det hur det än vållades. Även det var en kvistig fråga att diskutera i det oändliga.

Natten var lugn även om båten rullade kraftigt i blåsvädret men kom dock lyckligt fram till Ancona utan att törna mot klipporna eller gå på grund. Jag fick genast ett tåg norrut medan mina båda damer från Edinburgh skulle ta ett senare tåg till Milano. Vi önskade varandra lycka till och försvann på respektive tåg.

Mitt tåg till Bologna blev så fullt att det var omöjligt att stiga upp och gå på toaletten. Jag försökte nog, men i båda riktningarna var sillburken för fullproppad. Det var bara att finna sig i det totala nederlaget och ge upp.

I Bologna blev förlossningen desto underbarare där jag även passade på att ha min hittills bästa lunch under resan efter så lång nöd och hungersnöd: en vanlig tallrik bolognesisk pasta med vatten. Cappuccinon efteråt återställde en helt och hållet. Jag fick telefonkontakt med Verona, så vägen hem blev öppen. Allt var frid och fröjd efter den turbulenta Balkanrundan med påvens död och svidande lokalvalnederlag för Berlusconi. Ingen scen i världen var intressantare just nu än den italienska.

I nästa nummer: *Lorella*.

Jubileumsresan, del 7 : Skadeslös i Naini Tal trots allt.

Lyckligtvis gick inte temperaturen under 14 grader i mitt rum i gamla spökslottet *Hotel Alps*, varför det var förhållandevis varmt i Naini Tal. Det vackra vädret tycktes hålla i sig, och till min förvåning hade jag lyckats hålla min budget (400 rupier per dag), varför min ekonomi var god trots alla extravaganser och oförutsedda utgifter i form av drastiskt ökade levnadskostnader i Indien (särskilt i Kausani) och jag hade marginaler. Det var bara att försöka fortsätta hålla stilen, men Darjeeling och Sikkim har brukat vara dyrare än Garwhal och Kumaon.

När jag begav mig upp till China Peak i soluppgången stötte jag ihop med ett engelskt par av äldre datum som också var på väg upp. De var fågelskådare och hade hela kamerautrustningen med sig, varför de stannade var femte eller tionde minut för att fotografera. Det säger sig självt att de fortfarande var på väg upp när jag var på väg ner. De hade blivit mycket svårt chockade av tillståndet i Delhi med skräp och tiggare överallt. Delhi var trots saneringen för några år sedan fortfarande världens kanske skitigaste stad.

På strandpromenaden råkade jag sedan stöta samman med ett svenskt par från Göteborg, mina första svenskar sedan Johan i Dharamsala. De hade tre månader på sig i Indien och skulle fira julen på Andamanerna, som de inte visste att hade varit en dansk koloni tills den danska flottan förstördes under Napoleonkrigen 1807 (Danmark hade oturen att stå på fel sida) och danskarna tvingades sälja av sina Andamaner. Det hade varit roligt om de haft kvar dem ännu idag. Även på Indiens östkust hade Danmark två kolonier, och deras bevarade namn lär erinra om den tiden ännu idag.

Vi hade sedan en underbar middag tillsammans på anrika Negi, som de var mycket nöjda med. Alicia är göteborgare och född och uppvuxen i Linnéstaden men studerar nu till läkare i Umeå. Stefan är butiksföreståndare i Ale men bor i Högsbo. De var i Indien för första gången och hade trekkat i Sikkim tillsammans med gamla scouter omkring i Yuksomområdet utmed gränsen till Nepal. De hade också varit i Varanasi men inte trivts lika bra där. Hon hade köpt en T-shirt med det klara budskapet: *"No beggars, no backshish, no smoke, no hashish, no problem."* De rådfrågade mig om vad de borde besöka i Indien, och jag rekommenderade varmast Simla, Manali och Dharamsala. Först skulle de emellertid till Rishikesh. Det var möjligt, om jag återkom till Dharamsala mot slutet av november, att vi kunde återses där.

Vid bordet bredvid satt en tysk och fransyska som talade spanska med varandra och bodde i Mexico, närmare bestämt i Chiapas, där de planerade att grunda en grön ashramliknande koloni, varför de reste omkring i hela Indien och samlade intryck från alla heliga platser. De var mycket hjärtliga och optimistiska fastän ingenting av deras projekt än så länge hade materialiserats, men den goda viljan var desto bättre.

Därmed var i princip första delen av resan över, och det var bara att förnedra sig med att bege sig ner från bergen till slättlandet igen. Nästa etapp skulle bli den långa resan med tåg till Siliguri och Darjeeling, och där väntade ett problem. Jag hade fått biljett från Kathgodam till Barauni, där jag måste byta, men hamnat på en väntelista för att få plats på tåget vidare därifrån. På två dagar hade jag åkt upp två platser på väntelistan, från 30-e till 28-e plats. Det bådade inte gott. I Kathgodam försökte jag förgäves åtminstone få en andra-klass-biljett utan plats från Barauni till Siliguri, bara för att vara säker på att hamna med det tåget, men att få den biljetten var inte möjligt i Kathgodam. Den kunde bara skaffas i Barauni, där jag skulle byta tåg fem på morgonen. Vilket biljettkontor var öppet där då? Situationen var mycket olustig.

Summan av olustigheter hade därmed tornat upp sig under hela resan. Det började med chockprishöjningen i Kausani, där man ställdes inför att Indien plötsligt inte längre var billigt. I Kausani inträffade också den stora sänglusattacken – jag hade skrapat loppbett sedan dess på båda benen, och vem som helst kan få nog av Indien av att bara skrapa loppbett och myggbett. I Joshimath råkade jag ut för den dolda taggtråden som skar sönder min byxor och skar upp mitt knä. Taggtråden är en av de mest vidrigt fåfänga av alla uppfinningar, då den alltid kan klippas ner och göras håll i. Det var det amerikanska inbördeskriget som producerade detta effektiva medel till att bara djävlas med. Ovädret över Joshimath och Kausani hade man bättre kunnat klara än ovanstående plågakatalog.

Det engelska paret i Naini Tal, som klättrat upp till Naini Peak (2640 meter) bara för att få fotografera fåglar hade i synnerhet upprörts över Indiens smutsighet, då hinduerna helt ansvarslöst tycks slänga vilket skräp som helst var som helst. Till och med uppe på toppen av Naini Peak låg det utspridda tömda plastflaskor och plastpåsar och karamellpapper. Detta är det mest upprörande och nedslående med Indien, att hinduerna, ett av världens äldsta kulturfolk med dess äldsta alltjämt levande religion, är så totalt nonchalanta och ansvarslösa när det gäller miljöförstörelsen av deras eget land.

De äldsta Vedaskrifterna kan ganska säkert dateras till cirka 1900 före Kristus, alltså mer än tusen år före de homeriska dikterna och 700 år före de äldsta böckerna i Bibeln. Dateringen är ganska säker genom att floden Saraswati, som torkade ut ungefär 1900 före vår tideräkning, beskrivs i Veda som en levande flod, samt genom astrologiska-astronomiska uppgifter i Veda. Har då hinduerna varit ett kulturfolk i 4000 år och inte lärt sig att ta bättre ansvar för den enda jord vi lever på?

I nästa nummer: *Hemvägen till Darjeeling – det plomberade tåget.*

Lycklig resa med komplikationer, del 9 : Framkomst: Leh.

Kort sagt, det hade kunnat vara värre. Avfärden från Keylong gick som smort, och vädret var utmärkt. Först vid Baralacha La, det första passet (på bara 4800 meter) uppstod det problem i form av oändliga kolonner av truckar som väntade på någonting där framme som man inte såg. Vår busschaufför lämnade ratten och gick ut och rekognocerade. Efter en kvart kom han tillbaka, startade bussen och tog en genväg tvärs genom terrängen, varvid alla truckkonvojer passerades. Hela bussen applåderade.

Det var bara där vid Baralacha La som vägföret inte var det bästa. Det förekom ras och gyttejepölar, och i en av dem blev bussen stående. Chauffören och konduktören utbytte en blick. Chauffören satte i gång igen och fick bussen ur gropen. Det hade säkert inte gått utan den utbytta blicken.

Ett annat fenomen vi passerade på vägen var en helt övergiven buss som stod prydligt parkerad vid sidan av vägen. Inget fel syntes på den, däcken var hela, men den var spökligt övergiven. Man finner prydligt parkerade övergivna truckar ibland på detta sätt men inte bussar.

Många blev höjdsjuka och fick huvudvärk. Martina låg utslagen hela resan. Vi rörde ju oss konsekvent från 4600 meter uppåt, och sträckan var 360 kilometer som inte klarades av på mindre än 15 timmar. Naturligtvis var alla färdiga när vi kom fram.

Meningen var att fransmännen Marc och Benjamin samt Martina utom en ung kanadensare från Nova Scotia och en annan polack skulle följa med mig till mitt lokus i Leh, men Marc och Benjamin jämte polacken försvann genast. Martina försvann efter en stund. Jag och Alexander från Kanada gick tillbaka för att leta efter henne, men när vi äntligen fann henne hade ett annat hotell lagt beslag på henne. Så det var bara Alexander kvar.

Han var en nyutexaminerad civilingenjör utan arbete som i väntan på arbete gett sig ut i världen för att ta sig en titt. Bland annat hade han tjänstgjort som engelsklärare i Taiwan. Han hade redan rest en hel del omkring i Indien och tyckt mycket om Darjeeling och kommit ut från Spiti dagen efter mig. Hans föräldrar var i min ålder.

Att finna vägen hem till Lung Snon i mörkret efter solnedgången visade sig i år ännu svårare än förra året. Till slut hittade vi rätt och blev lika översvallande väl mottagna som alltid. Middagen serverades bums, och vi fick ett bekvämt dubbelrum med dusch. Dagens bussresa på 15 timmar över 5300 meter höga pass hade krävt sin tribut, och plåster på såren behövdes, i synnerhet som såren medfört komplikationer. Jag hade ådragit mig en förkylning, det sista man bör skaffa sig i Indien, som avsevärt måste dämpa min verksamhet de närmaste dagarna. Det hade både snöat och regnat i Ladakh, snön låg ny på bergen, men det hade medfört den fördelen att luften var frisk. Man kunde andas, det förelåg inga höjdproblem, och man kunde äntligen ta det lugnt. Det var kanske bara det som behövdes.

En annan komplikation var dock att priserna hade skjutit i höjden och nästan fördubblats. Vårt dubbelrum kostade 650 med frukost och middag, och det hade ingen av oss råd med. Våra plånböcker fick finna sig i denna tvångsbantning en natt, och vi utlovades ett billigare rum senare. Vi antog det var efter den ena svidande natten. När Alexander var ute på ärenden fick jag veta att det var efter en natt till. Det skulle Alexander aldrig få råd med.

Det var fullt med fransmän och israeler på Lung Snon med en holländare och en man från Calcutta. Jag höll mig till den sistnämnda, den avgjort mest sympatiska på stället. Hans specialitet var yoga, och han hade genomfört 162 yogaövningar uppe på Kalla Pattar, alltså ovanför baslägret inför Mount Everest.

Jag flydde de domestika problemen med att ge mig iväg upp och hälsa på min gamle vän överste Wangdus uppe vid slutet av dalen mot Phiyang, där han hade sitt residens och reträttcenter för främst udda smekmånadspar. Hans senaste gäster hade varit Kanadas rikaste man med ung hustru från landet. Med sin lantbrukarbakgrund hade det varit det idealiska smekmånadsparadisets för henne långt bortom all redlighet och ära och landet Ingenstans.

Han bjöd på en Coca-Cola, och vi hade en angenäm samtalsstund enligt traditionen – detta var ju mitt femte besök i övre Leh-dalen och hos honom. Han bekräftade att det hade regnat och snöat och att det blivit kyligare men också angenämare. Jag hade aldrig kommit till Ladakh så sent förut.

Han berättade att Dalai Lama skulle komma till Choglamsar den 18.8 men bara för att vila sig – inga föreläsningar, inget ståhej, bara lugn och ro, och stanna i en vecka. Alltså skulle vi åter befinna oss i Leh samtidigt, som vi gjort för tre år sedan.

Holländaren på Lung Snon, som just nu höll på med *rafting* ned för Indus, hade trekkat från Lamayuru till Alchi och kommit levande över passet Tar La. Detta var goda nyheter. 2002 hade jag ju drömt om Tar La vilket företag runnit ut i sanden i brist på information. Kunde man övernatta i byn Tar så kunde man även ta sig över passet utan övermänskliga ansträngningar.

Min värd berättade att det bara var möjligt att ta sig genom Zanskar till Padum med fordon via Kargil. Man kunde ta jeep eller buss under två dagar eller flera. Det var lätt.

Han berättade även att Helena Norberg-Hodge troligen befann sig i Leh. Han hade sett henne. Hennes man var fortfarande lika sjuk och led av en "*wasting disease*".

Jag begåvade honom med det senaste numret av "*The Free Thinker*" vilket han var mycket glad åt, speciellt över att redan 3,5 miljoner medlemmar redan hade lämnat Kinas kommunistparti, vilket var mer än 5 procent sedan årsskiftet. Sergio hade belyst problemet sålunda: "Naturligtvis kan inget kommunistparti i maktställning behålla makten. Kommunism uppstår under förtryck och förföljelse, och kommunismen riktar sig mot all överhet. Alltså kan ingen kommunism vara överhet själv."

Sedan gick jag ner och sökte äntligen upp Johannes i den Moraviska missionen. Vi gick genast till *Zen Garden* och hade en enkel lunch. Mera om våra överläggningar senare.

I nästa nummer: *Krisen i Sumdo*.

Regnflykten, del 19: Fredagen den 13 augusti i Leh.

Denna dag gjorde jag mitt andra försök att söka upp min vän Wangdus Kalon i den översta ändan av Lehs långa gröna oas, och på nytt såg det ut att misslyckas. Ingen var hemma, allt var låst överallt, jag uppsökte grannhuset och fann en ensam infödd matrona som ingenting begrep, och det var allt. Det var bara att lämna och gå tillbaka.

Precis när jag var på väg därifrån hörde jag däremot en välbekant mansröst resonera med en kvinna. Hoppet tändes. Jag vände tillbaka, och där kom Wangdus emot mig. Återseendet efter två år var mer än hjärtligt.

Han bad mig ta igen mig i sin lilla vackra trädgård medan han försvann in i huset. Efter en stund återkom han med en delikat kaffebricka. Det blev således en enastående kaffefest där i trädgården, och då vi var närmare 4000 meter steg kaffet en genast åt huvudet så att det svindlade. Men det var alldeles infernaliskt gott.

Jag berättade om mina olycksöden med alla sönderbrutna vägar och kollapsade broar som konsekvent saboterat hela min resa, och han var mycket intresserad av min resa från Rekong Peo via Rampur till Manali och till fots över Rohtangpasset till Keylong och Leh, men det intressantaste var vad han hade att berätta.

Vi kom att tala om Stok Kangri och min dröm om att en gång komma upp dit (på Ladakhs högsta berg, 6100 meter,) varvid han berättade om sitt bergsbestigningsförsök mot toppen Brahma mellan Kashmir och Zanskar. Detta berg var berömt för en sak: ingen expedition hade någonsin återvänt därifrån fulltalig. Wangdus vågade försöket tillsammans med fyra andra kvalificerade bergsklättrare, engelsmän, kanadensare och Nya Zeeländare, och ingenting såg ut att kunna gå fel. Likväl försvann två av de andra på vägen plötsligt. De bara försvann och kunde inte återfinnas, ty vädret försämrades drastiskt, och allt blev bara slask, dimma och snöstorm. Förgäves sökte de överlevande efter de förlorade 40 procenten av expeditionen, men det var inget annat att göra än att vända tillbaka. För att så fort som möjligt komma till närmaste polisstation och där rapportera om olyckan och dra i gång räddningsexpeditioner sprang Wangdus hela vägen ner, en språnkmarsch på

10-11 timmar. Undsättningsåtgärder med helikoptrar vidtogs genast, men de två försvunna återfanns aldrig.

Mest pratade vi dock om Patrick French och hans senaste bok "Tibet! Tibet!" Vi var båda helt överens om dess främsta förtjänster: dess kritik av hanteringen av Tibetproblemet från den tibetanska sidan. French är kanske den förste som klart har genomskådat alla de politiska misstag som begåtts inte minst från Dalai Lamas sida. Han avfärdar fullkomligt den romantiska uppfattningen om Tibet med dess Shangri La-aura av magi och flummeri för att i stället framhålla de reella problemen i verkligheten. Han är därmed unik som realistisk tibetolog och värd att noggrant lyssna till, om dock allt vad han har att säga inte är positivt.

Han belyste även Helena Norberg-Hodges tragedi. Hon kom till Ladakh 1974 och entusiasmerades av dess sunda högt utvecklade och drivna ekologiska ekonomi och startade i enlighet därmed alla sina ekologiska projekt som hon senare fick det alternativa nobelpriset för. Ett av dessa var "Women's Alliance", som bland annat driver det berömda farmprojektet, som gör det möjligt för unga människor från hela världen att komma och arbeta sunt med primitivt jordbruk i Ladakh mot gratis kost och logi i en månad. Men vad har "Women's Alliance" och Helena åstadkommit med sina festivaler och kampanjer och granna kostymeringar? Ingenting konkret. Ingenting har förändrats. Hon har inte lyckats stoppa moderniseringen eller de syndafloDSLiknande turistinvasionerna, och det har visat sig att barnen till mödrarna i "Women's Alliance" vuxit upp utan någon uppfostran och hoppat av sin skolgång för att i stället ägna sig åt snabba pengar, rockmusik, droger och hela den västerländska dekadansens självdestruktivism, så att Helenas "Women's Alliance" på lång sikt haft motsatt effekt mot den avsedda. Det är Ladakhs kvinnors invändning mot "Women's Alliance": "Hur kan ni göra en kvinnorörelse trovärdig när ni försummar att uppfostra era egna barn?" Helena kommer numera så litet som möjligt till Ladakh, och när några ladakhier försökte söka upp henne och träffa henne i London "var hon för upptagen".

Hans intressantaste projekt var dock fullbordandet av sitt reträttcenter med byggandet av en bastu. Han sökte därför med ljus och lykta efter bastukonstruktörer från Skandinavien, helst från Finland, men skandinaver var sällsynta i Ladakh och finnar ännu mera. Jag lovade att efter bästa förmåga försöka hjälpa honom att finna rätt kontakter.

En annan intressant sak som han berättade var, att det numera var förbjudet för utlänningar att vistas i Manali längre än en månad. Alltför många israeler hade skämt ut sig med att direkt efter militärtjänsten slå sig lösa i Indien och leva rövare och frossa i allsköns droger, ofta i gäng, ibland i hela kompanier, ibland på vrålande motorcyklar och alltid under oväsen och lössläppthet, arrogans och aggressioner, okunnighet och brist på hyfs. Därmed hade israelerna förstört det för alla riktiga gamla hippies i Manali.

Men vår största gemensamma glädje var valutgången i våras, när kongresspartiet helt oväntat återtog makten i Indien, till stor diplomatisk lättnad för hela världen, då det omedelbart ledde till avslappningar mellan Indien och Pakistan, och då denna valutgång var ett svidande nederlag för både muslimsk och hinduistisk fundamentalism, båda lika förfärliga. Indien hade sagt nej till båda, och därmed hade Indiens sundhet och liberala toleranspolitik fått välbehövlig ny luft under vingarna. Det var helt enkelt underbart.

(I nästa nummer: *Resans höjdpunkt – hundliv i Hundar.*)

Länstolsresan, del 25: Gatloppet hem.

Ju mindre sagt om återresan, desto bättre. Flygplanet var fyra timmar försenat, så i stället för halv 3 i natten skulle det avgå halv 7. Alla passagerarna blev förbannade, och en tysk gick nästan bärsärkargång bland personalen i rent hejdlöst raseri. Alla förlorade ju sina anknytningsflyg. Som kompensation bjöds vi på frukost klockan 3, när alla redan satt och sov och inte blev gladare för att de väcktes. Frukosten var utan kniv och sked men med gaffel, som man måste äta kokt ägg med och bre smör med på det rostade brödet och röra om teet med. Ingen blev gladare för det. Hade detta inte hänt förut? Jo, förra gången jag reste hem med Aeroflot inträffade precis samma försening från tidig natt till sen natt, men den gången fick vi sked och kniv att hjälpa i oss nattfrukosten med.

Det var nästan så att man höll på att glömma hur det var att ligga i en säng och att man egentligen skulle sova under natten, för det började bli länge sedan man senast gjorde det. Bristen på tillgång till hygien var också något som man började vänja sig vid, så att man inte saknade den tillgången längre. När hade man duschat senast? Jo, det var visst i Bodhgaya för nästan en vecka sedan....

Och hur kom det sig då att Aeroflot bjöd på denna fyra timmars försening? Jo, de hade inget flygplan i Delhi att ställa upp med när flyget skulle gå. De måste flyga ner ett flygplan från Moskva först. Det anlände 6.30, ett hyggligt plan för en gångs skull utan tvångsvideo nonstop, och halv åtta kunde vi äntligen bege oss – fem timmar efter avgångstid. Förseningen hade i vanlig ordning redan börjat multiplicera sig.

Men den stora fördelen med att planet lyfte först i gryningen var att man fick se hela västra Himalaya i klart gryningsljus från 10,000 meters höjd. Det bredde ut sig i hela sin härlighet från horisont till horisont, från nordväst till sydost, och snart kunde man rentav känna igen vissa karakteristiska toppar, som Kamet, K2 och framför allt Nanga Parbat. Den mäktig Indus bredde ut sin imponerande fåra, varefter Afghanistans berg reste sig lodrätt med snöklädda kedjor, för att småningom övergå i Centralasiens mera utslätade stäppmarker efter Uzbekhistans och Syr-Darjas imponerande framträdanden, tills molnen började vid Ural.

Vi landade i Moskva i rena vintern med en grad varmt. Där rådde stor förvirring till följd av förseningen. De tog våra biljetter med förklaringen att vi skulle få nya. Bagagetaggarna då? Instinktivt insåg vi att här bäddades det för problem.

Vi skickades vidare till Helsingfors. Finnarna fick ta hand om oss. Planet skulle avgå 16.15, och vi skulle få våra nya biljetter klockan 3, vilket vi inte fick. Vi fick bara köa. I vårt sällskap förekom det en ung mor med ett litet barn, gamla indiska människor, en grupp danskar och andra som lovat infinna sig i rätt tid hemma utan möjlighet att infria sina löften, och det allmänna upplösningstillståndet började gripa omkring sig. Klockan 16 hade vi ännu inte fått våra nya biljetter, men strax efteråt dök de upp med eller utan bagagetaggar.

När vi mellanlandade i Helsingfors var det regn och storm och mörker och bara ruskigt och vått. Nu infann sig bagageproblemet. Min servicedam, som skulle ge mig mitt boardingkort för Stockholm, sade helt sakligt, att mitt bagage inte kunde skickas till Stockholm då det inte fanns en tagg därom på biljetten. Aeroflot hade klistrat fel tagg på min biljett, och jag var inte ensam. Flera andra skulle också få genomföra en bagageutredning i sista stund innan vi kunde kliva på planet, men det löste sig. Alla fick med sitt bagage.

Så landade vi slutligen i Stockholm 19.15 exakt tio timmar försenade. Några hade emellertid blivit kvar, som engelsmannen i Delhi som missat sitt plan och måste betala ny biljett och vänta till följande morgon. Modern med barnet hade på Finlandsplanet nästan blivit utan plats men kom med ändå intill slutet. Vi som skulle till Västkusten och Borås hade kunnat flyga direkt till Göteborg, visade det sig i Helsingfors. Turerna och möjligheterna var många i detta fria improviserade gatlopp.

Vad som räddade mig var min flaska. Jag mindes mina två gladaste medresenärer under resan, de båda onyktra gubbarna på bussen från Bodhgaya till Gaya, som med en viss vederhäftighet poängterat det väsentliga i att man aldrig bör vara helt nykter när man reser – onykterheten är den enda trygga säkerheten i en resa, och det låg något i det. Min österrikiske reskamrat från Dharamsala till Delhi den där sista ballaste natten hade med samma rätt ifrågasatt att jag alls skulle komma fram och vara hemma en viss tidpunkt. "Vem har sagt det, utom din egen fåfänga?" De flesta västerländska resenärer i Indien reser omkring där i minst sex månader. Österrikaren hade helt rätt i att man kunde ta det alldeles lugnt i Indien.

Två av mina slutetappsresenärer hade varit i Nepal och inte mött några svårigheter men dock mött andra som råkat ut. Det starkaste exemplet var de två danskarna som tog bussen från Benares till Kathmandu. Den resan tog fyra dagar. Först råkade de ut för en religiös ceremoni, som innebar att någon gud skulle kastas i floden, och innan detta firande var över hade hela dagen gått. Sedan inträffade Diwali, och allting hamnade i Stå. Slutligen innanför Nepals gränser hade bussen stoppats först av regeringssoldater på jakt efter maoister och sedan av maoister på jakt efter regeringssoldater. De hade flera gånger råkat ut för maoister som krävt bidrag av dem på 1000 rupier – ett engångsbelopp. Hade man en gång betalat denna lösen var man fri att bestiga Mount Everest eller Annapurna utan trakasserier.

Men det finns ett land till i Himalaya som jag ännu inte alls berört och ännu mindre varit i – Bhutan. I en anspråkslös indisk kantin träffade jag en ung ensam tysk dam med glasögon som varit i Bhutan, ej som turist utan på hemligt uppdrag, och sålunda kommit undan tvånget att behöva spendera \$200 dagligen för att alls få vara där. Hon betecknade Bhutan som det sista Himalayaparadiset – fortfarande helt segregerat och tillslutet och orört av såväl all skadlig massturism och massinvandring som av inbördeskrig och politiska kriser – monarken har all makten i sin hand, och det är bäst så. Det är bara att hoppas att de får fortsätta hålla sin egen stil så länge det bara går.

Så det finns fortfarande undanskymda och okända Shangri La-paradis i Himalaya även om man får leta efter dem och de blir svårare och svårare att hitta. Men de lär inte ta slut, ty de har alltid funnits där, och de har alltid varit lika svårtillgängliga, då de kanske alltid varit reserverade för bara dem som verkligen anstränger sig.

Sverige dominerades av vintermörker och tät dimma hela vägen från Stockholm fram till Borås, där molnen äntligen började skingras lagom till skymningen klockan 4 ju närmare Västkusten man kom. Resan var över, och jag hade klarat av resan från Dharamsala tisdag kväll till Göteborg fredag kväll inom avsedd tid trots flygplansförseningen på 10 timmar och kunde relativt frisk och hel ställa upp inför fredagskvällens plikter hemma om dock något hes, men det var en baggis under omständigheterna. Resan hade varit utomordentligt lyckosam och givande och manade direkt till efterföljd och vidareutveckling av alla de nya kontakterna och upptäckternas nyplöjda marker. Som vid varje god resa var det bara att fortsätta.

Dess totala kostnad hade varit 8500-9000 kronor för 35 dagar. Budgeten hade varit på 470 rupier om dagen, men jag hade klarat mig bra på 350 (70 kronor).

Trots alla framgångarna med denna oförlikneliga länstolsresa var det dock skönt att efter hemkomsten åter ta i bruk sin riktiga gamla länstol där hemma igen, hur sliten den än var. I motsats till alla resans andra länstolsvarianter hade den ju dock åtminstone fjädrar.

23.10-28.11.2003

Expedition Zanskar

Denna resa planeras nu en månad från 26 juli enligt gamla beprövade mönster, gamla kära Aeroflot anförtros hedersuppdraget att frakta mig till Delhi (via Moskva), varefter den första anhalten blir Manali, varifrån man tar skuttet över bergen (landsvägen) till Leh, varifrån expeditionen till Zanskar vidtager. Vi räknar med att åtminstone få kunna besöka och utrannsaka nejderna kring Padum, Pipiting, Thonde och Karsha, så får vi se sedan.

Nästa nummer kan därmed knappast väntas förrän i september.

Se även våra bildarkiv på

www.flickr.com/photos/lanciai

Kalender, juli-augusti 2006

Juli

- 1 Leslie Caron 75 år.
TV-reklamen fyller 65 år – inget att fira.
- 3 90-årsminnet av slaget vid Somme.
- 4 Filippinerna firar 60 års självständighet.
- 6 Sylvester Stallone 60 år.
- 15 *Rembrandt van Rijn* 400 år.
- 18 70 år sedan spanska inbördeskriget bröt ut. Det höll på i tre år.
- 21 Norman Jewison 80 år.
- 22 Bryan Forbes 80 år.
- 26 George Bernard Shaw fyller 150.
Helen Mirren 60 år.
50 år sedan Suezkriget bröt ut.
- 28 Riccardo Muti 65 år.
- 29 150-årsminnet av Robert Schumann.
- 30 Paul Anka 65 år.
- 31 120-årsminnet av Franz Liszt.

Augusti

- 5 John Huston 100 år.
- 6 Alexander Fleming 125 år, som upptäckte penicillinet.
- 12 Cecil B. De Mille 125 år.
- 13 45 år sedan Berlinmuren kom upp.
- 19 70 år sedan Federico Garcia Lorca mördades.
- 23 80 år sedan Rudolph Valentino avled endast 31 år gammal.
- 26 660 år sedan slaget vid Crécy, där kanoner användes för första gången.

Göteborg 5 juli 2006.

www.fritenkaren.se